

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Tampereen kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Tampereen kaupunki pitää 1.1.2025 voimaan astuvaa lakia kotoutumisen edistämisestä, kokonaisuudistusta, lähtökohdiltaan erittäin hyvänä ja tarpeellisena. Lain kokonaisuudistuksessa kuntien vastuuta kotoutumisen edistämisestä lisätään merkittävästi, minkä tavoitteena on nopeuttaa ja tehostaa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä. Kokonaisuudistus tuo kunnille myös lisävastuita kotoutumisen edistämisestä ja nyt lausuntokierroksella olevat lainsäädäntömuutokset, jotka koskevat erityisesti kuntien korvauksia, heikentävät kuntien kokonaistaloudellista mahdollisuutta tuottaa kotoutumista edistäviä palveluita maahanmuuttajien alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Kotoutumisen alkuvaiheessa on korostettava sääntöjen noudattamisen tärkeyttä suomalaisessa yhteiskunnassa. Palveluun varatun ajan peruminen on yksi näistä yhteiskunnan käytännöistä, johon kotoutujia on ohjattava. Myös muissa kotouttavissa palveluissa on hyvä kehittää keinoja vähentää käyttämättä jääneistä tapaamista aiheutuneita kustannuksia.

Maksu käyttämättä jääneestä palvelusta on lähtökohdiltaan kannatettava. Tämän avulla asiakasta voidaan ohjata palvelun käyttämisessä ja vastuun ottamisessa omien asioiden hoitamisen suhteen. Kunnan näkökulmasta haasteelliseksi nousee maksujen periminen ja asiakkaiden maksukyky, joka on

rajallinen. Ennen käyttöönottoa pitäisi huolella selvittää asiakkaan omasta laiminlyönnistä johtuvien varatulle ajalle tulematta jättäneiden osuus. Myös käytännön vaikutusten arviointia tulisi tehdä.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Tampereen kaupunki pitää jälkihuollon yläikärajan laskua 25 vuodesta 23 vuoteen yksin maahan tulleiden lasten ja nuorten tilannetta merkittävästi heikentävänä tekijänä. Yksin maahan tulleella, oleskeluluvan saaneella nuorella ei lähtökohtaisesti ole riittävää tukiverkkoa ja se voi oleellisesti heikentää nuorten mahdollisuuksia kouluttautua ja kiinnittyä yhteiskuntaan. Yksin maahan tulleiden lasten syrjäytymisriski on merkittävä ja jälkihuollon tuki on ollut erittäin hyvä heikossa asemassa olevan nuoren tukemiseksi kohti hyvinvoivaa aikuiselämää. Hallituksen esitys ei tue kotoutumisen edistämistä yhteiskuntaan kestäväällä tavalla, ja Tampereen kaupunki näkee, että yhteiskunnassa tapahtuvan segregaaation vaara kasvaa. Muiden pohjoismaiden varoittavien esimerkkien myötä hallituksen esityksen tulisi päinvastoin panostaa heikoissa lähtökohdissa olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen, koska heillä syrjäytymisen riski on suurin. Tukien leikkaaminen on ristiriitainen ehdotus, kun samaan aikaan yhteiskunnassa mietitään vakavasti erilaisia keinoja nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden estämiseen. Tuen leikkaamiseen liittyy riski nuorten syrjäytymisestä ja ajautumisesta tuen hakemiseen jengeistä, joihin pyritään rekrytoimaan entistä nuorempia lapsia ja nuoria. Tämäkin huoli on tutkimusperustaisesti kirjattu lakiesityksen riskeihin.

Työtä nuorten ennaltaehkäisevän työn eteen tehdään kunnissa verkostoyhteistyössä. Nuorilta poistuva jälkihuollon tuki sisältää niin suuren riskin sekä tutkimusperustaisesti että kunnan toimijoiden näkökulmasta nuorten syrjäytymiseen ja yhteiskunnalle myöhemmin aiheutuviin korvaavien ja tukevien palveluiden järjestämiseen, että leikkausehdotus ja siitä saatavat säästöt eivät tunnu yhteismitallisilta. Kunnalta laskennallisen rahoituksen väheneminen syö resurssia erityisryhmien huomioimisesta erityisesti kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Kunnan uusien tehtävien vähentäminen (kaupassakäyntiavustaja yms.) ja siirtäminen hyvinvointialueelle selkeyttää yhdyspintatyötä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa. Kunnan tehtäviä vähennettäessä on varmistettava maahanmuuttaja-asiakkaan yksilöllinen näkökulma, eli onko asiakkaalla kykyä omatoimiseen arjen asioiden hoitamiseen.

Tampereen kaupunki on huolehtinut pakolaisten vastaanotosta ja muiden kansainvälistä suojelua saavien kuntaan vastaanotosta jo pitkään onnistuneesti. Uudistuksessa on hyvä huomioida tehtävien jako ja roolit, nykymallissa nämä eivät ole selkeitä. Kunnan vahva osaaminen on kotoutumislain mukaisissa asettautumiseen liittyvissä tehtävissä, asiakkaan elämäntilanteen vakauttaminen ja kuntalaiseksi ohjaaminen (rekisteröinnit yms.).

Jos asiakkaan palvelutarpeiden pääpaino on lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa, niin tällöin hyvinvointialueen olisi tarkoituksenmukaista ottaa kokonaiskoordinointivastuu asiakkaan kotoutumisen edistämisestä. Kunta ei voi ottaa vastuulleen asiakkaan sote-palveluiden koordinointia ja sote-palveluissa ohjaamista. Niin kunnan kuin hyvinvointialueen vastuut ja velvollisuudet pakolaisten vastaanotossa tulee olla selkeät ja määritellyt.

Vastaanoton ja asuttamisen sujuvoittamiseksi ehdotetaan, että kunta voisi hakea KEHA:sta korvaukset vuokrakuluista siihen asti, kunnes saapunut kiintiöpakolainen on saanut henkilötunnuksen ja siirtyy itse vuokravastuulliseksi.

Muut huomiot

Maahanmuuttajaäitien aseman parantamiseen on tulossa kunnille valtionosuusrahoitusta. Tämä on tärkeä ja myönteinen avaus haavoittuvan asiakasryhmän kotoutumisen ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Tampereen kaupunki pitää esityksen 84 pykälän mukaista uudistusta hyvänä asiana kunnan tiedonsaannin varmistamiseksi. Kunnan tiedonsaantioikeus edistää myös kulttuurisesti haastavien ryhmien, jotka hyötyisivät perheille suunnatuista liikunnan ja vapaa-ajan palveluista, tehokkaampaa tavoittamista.

Maahanmuuttajien kielitaito herättää kasvavaa huolta niin Tampereella kuin valtakunnallisestikin. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen suomen kielen opetuksessa on hyvin erilaiset käytännöt. Eri kunnissa on eri nimikkeillä ja erilaisin tehtävin työskenteleviä varhaiskasvatuksen suomenopettajia. Tähän pitäisi saada valtakunnalliset kelpoisuusehdot ja raamit. Alueellinen eriytyminen johtaa siihen, että joissakin päiväkodeissa voi ryhmissä olla vain muutama suomea puhuva lapsi. Tällä hetkellä Tampereen varhaiskasvatuksessa kotoutumisen parissa työskenteleviä henkilöitä on palkattu valtion hankerahoituksella. Varhaiskasvatuksessa Tampereella työskentelee monikielisiä kieliavustajia (lasten eri äidinkielen osaajia) ja kielitukihenkilöitä (suomen kielen opetusta vahvistavia henkilöitä) hankerahoituksella. Rahoitusta on vakiinnutettava, sillä kielellisen moninaisuuden kasvu ei ole tilapäinen ilmiö.

Mikkonen Tuula

Tampereen kaupunki - Pormestari Kummola § 150. Lisätietoja:

Kansainvälisen osaamisen palvelujen johtaja Mari Taverne, p. 040 801 2686,
etunimi.sukunimi@tampere.fi